

Oricît ar putea părea de paradoxal, este de multă vreme o certitudine faptul că despre începuturile orașului Siret se cunosc foarte puține lucruri sigure, în ciuda rolului deosebit de important al așezării în istoria de început a statului feudal al Moldovei. Aproape în totalitatea cazurilor, în care istorici consacrați sau numai oameni de cultură și-au aplecat privirile asupra istoriei vechiului Siret, paralel cu invocarea conținutului câtorva izvoare scrise (nici măcar datarea acestora nefiind acceptată în unanimitate), s-a lăsat un loc exagerat de mare tradiției¹, iar anumite toponime s-au transformat în argumente irefutabile, în ciuda faptului că existența lor nu numai la Siret² trebuia să îndemne la o prudență de care nu toți autorii de lucrări au făcut dovada.

Există un acord deplin al istoricilor asupra anteriorității orașului, în raport cu momentul constituirii statului feudal de la răsărit de Carpați, în adoptarea acestei poziții rolul decisiv jucîndu-l conținutul unui pasaj al unei cronici franciscane, din care reiese că, la 15 iunie 1340, „fratele Blasius și fratele Marcu au primit cu tărie coroana martiriului și au fost îngropati” la Siret³. Dacă în ceea ce privește interpretarea actului uciderii celor doi misionari catolici la Siret opiniile converg în sensul că el exprimă reacția violentă a ortodoxiei locale la acțiunile papale de convertire la catolicism a populației românești din zonă⁴, principala explicație a acestei unanimități de vederi trebuie căutată în faptul că, chiar dacă nu au îmbrăcat forme la fel de grave, acțiuni vehemente împotriva bisericii catolice s-au mai înregistrat și în alte zone ale Moldovei, virfurile feudale locale fiind direct și puternic implicate în aceasta⁵. În schimb, și acest aspect nu poate fi neglijat în nici un caz, situarea cronologică a martiriului celor doi frați (1340) nu mai întrunește aceeași unanimitate a specialiștilor, unii dintre aceștia (români și stră-

ini) înclinînd spre o datare mai tîrzie⁶, ceea ce ar conferi evenimentului (în cazul în care martiriul s-a petrecut într-un moment în care în Moldova exista o autoritate de stat) alte dimensiuni și semnificații.

Cea mai apropiată, ca dată, de mențiunea amintită este aceea din anul 1352 și este prilejuită de trecerea regelui Ludovic cel Mare al Ungariei prin regiunile nordice ale Moldovei, în drumul său spre Polonia, orașul Siret fiind pomenit cu acea ocazie⁷. Valoarea acestei informații, ca și a altora, ulterioare ei, nu mai este, însă, comparabilă cu aceea a primei știri de care a fost vorba mai sus, deoarece acestea din urmă nu fac decît să confirme izvoare documentare de altă natură, și anume pe cele arheologice.

În aceste condiții, apare ca foarte temerară încercarea făcută, cu multă vreme în urmă, de un reputat istoric ieșean, de a conferi Siretului un rol major în istoria politică a teritoriului est-carpatic, în perioada anterioară statului feudal de-sine-stătător, atribuind acestei așezări calitatea de sediu al unei formațiuni politice de tip cnezial sau voievodal, înscriindu-l, în acest sens, alături de așezările de la Baia și, respectiv, Suceava, în rîndul sediilor feudalității locale, anterioare mijlocului secolului al XIV-lea⁸. Evident, ca logică istorică, o astfel de atribuire face parte din categoria *verosimilului*, dar lipsa unui suport documentar chiar și elementar al respectivei ipoteze nu avansează cercetarea, în nici un fel.

Dacă situația semnalată în rîndurile precedente este mai ușor explicabilă (în lipsa unei cancelarii a autorității politice locale), fiind normal ca menționarea așezării să se facă, în izvoarele externe, numai în funcție de interese de moment și, oricum, nelegate de o autoritate locală, faptul că ea nu se ameliorează consistent nici în deceniile de început ale celei de-a doua jumătăți a secolului al XIV-lea nu face decît să îngreueze cunoașterea istoriei reale a Siretului. Într-adevăr, aceleași incertitudini, dar cu consecințe mai profund resimțite, continuă să planeze și asupra perioadei amintite, izvoarele scrise neajutînd nici să se stabilească perioada și condițiile în care Siretul a devenit „capitala” Moldovei — de unde și incertitudinile în legătură cu prezența, aici, chiar a unora din urmașii lui Dragoș — nici să se stabilească — fie chiar și numai cu un oarecare grad de certitudine — existența unei întărituri a proaspetei reședințe voievodale sau a unei Curți domnești în oraș. Și aceasta, în condițiile în care, aproape în unanimitate, lucrările închinete istoriei Siretului înseamnă cele de mai sus în categoria *cvasicertitudinilor*⁹.

⁶ V. Spinei, *Moldova în secolele XI—XIV*, București, 1982, p. 220.

⁷ P. P. Panaitescu, *Interpretări românești, Studii de istorie economică și socială*, București, 1947, p. 199.

⁸ N. Grigoraș, *Despre orașul moldovenesc în epoca de formare a statului feudal*, în „Studii și cercetări științifice”, Istorie, 11, 1960, 1, Iași, p. 90.

⁹ Pentru a nu mai reveni asupra acestei probleme, facem precizarea că, pînă în momentul de față, pe dealul Sasca, nu s-au descoperit nici un fel de indicii despre existența vreunei fortificații.

¹ Cf. mai ales, Ion Neculce, *O samă de cuvinte*, în care voievodului Dragoș i se atribuie construcții religioase în oraș, precum și înzestrarea acestuia cu fortificații.

² Este cazul toponimului *Sasca*, pus în legătură cu prezența voievodului Sas, la Siret, omîtîndu-se că un toponim identic se află și în apropiere de Baia (cf. Simeon Reli, *Orașul Siret în vremuri de demult*, Cernăuți, 1927, p. 22; N. Iorga, însuși, confirmă legătura făcută de S. Reli între toponimul amintit și voievodul Sas — cf. recenzia făcută de către marele savant lucrării amintite a lui S. Reli, în „Revista istorică”, 14, 1928, p. 210).

³ L. Wadding, *Annales Minorum ordinum a S. Francisco Institutorum*, Quaracchi, ed. 3, 7, 1932, p. 242. Anul 1340 este acceptat de marea majoritate a istoricilor români, care s-au referit la acest episod (cf. mai ales G. Moisesescu, *Catolicismul în Moldova pînă la sfîrșitul veacului al XIV-lea*, București, 1942, p. 87; v. și C. C. Giurescu, *Țiguri sau orașe și cetăți moldovene din secolul al X-lea pînă la mijlocul secolului al XVI-lea*, București, 1967, p. 270).

⁴ Ștefan Ștefănescu, „Întemeierea” Moldovei în istoriografia românească, în „Studii”, 12, 1959, 6, p. 48.

⁵ Avem în vedere mențiunile documentare din anii 1332 și 1347, în care virfurile feudalității locale românești (*potentes illarum partium*) sînt acuzate de papalitate că și-au însușit, cu forța, bunuri ale episcopiei Milcoviei, după invazia tătarilor (*Documenta Romaniae Historica*, D, Relații între Țările Române, 1, 1977 p. 22, 34).

În ceea ce ne privește, nu ne sfiim să afirmăm că a considera problemele de mai sus ca rezolvate nu sprijină cercetarea temeinică a istoriei Siretului; o apreciere foarte atentă cu descifrarea nuanțată a tuturor categoriilor de izvoare permite pași înainte pe acest drum. Conștienți de seriozitatea dificultăților care însoțesc cunoașterea istoriei începuturilor orașului Siret, autorii săpăturilor arheologice care se întreprind în acest oraș sînt primii care să simtă *importanța decisivă* pe care o capătă izvorul arheologic, el neputînd fi confruntat, în această încercare, cu nici un alt izvor de oarecare consistență.

*

Dintr-un anume punct de vedere, se poate stabili o similitudine între sarcinile fundamentale ale cercetărilor arheologice de la Siret și cele la care au trebuit să răspundă cercetările similare de la Suceava și Baia, această similitudine avîndu-și originea în necesitatea stabilirii vechimii orașelor respective și în obligația de a se confrunta datelor oferite de cercetările arheologice cu ceea ce, în mod curent, se credea că se știe despre vechimea așezărilor în discuție. Tocmai de aceea, și în cazul Siretului a fost necesară organizarea săpăturilor arheologice după alte criterii decît simpla cunoaștere a *nucleului principal* al orașului vechi, sondarea unei suprafețe cît mai întinse fiind singura cale de obținere a datelor pe care se pot încerca judecăți cu privire la vechimea locuirii în *așezarea medievală* (situație identică cu cea de la Suceava)¹⁰, pentru ca abia după aceea, prin restrîngere, să se identifice nucleul vechiului oraș.

Făcînd distincție între atestarea locuirii omenești, în general, pe teritoriul Siretului, și, respectiv, vechimea *așezării medievale* de aici, se impune precizarea că cele mai vechi descoperiri arheologice de pe teritoriul orașului, care să prezinte importanță pentru discuția de față, datează din secolele X—XI. Concret, este vorba de vase întregibile și de fragmente ceramice, descoperite, în principal, în curtea spitalului orașenesc, dar și în zonele imediat înconjurătoare¹¹, ele, astfel de descoperiri, lipsind cu desăvîrșire din alte suprafețe cercetate arheologic, în cuprinsul orașului. Estimînd la justa lor valoare rezultatele obținute aici, este, totuși, necesar să atragem atenția asupra faptului că fragmente ceramice de felul celor aflate în cuprinsul orașului s-au mai descoperit și în zone limitrofe, ceea ce lasă deschisă posibilitatea afirmării unei locuiri destul de consistente, în perioada arătată, a acestui teritoriu, situat pe malul drept al rîului Siret. În ceea ce privește *caracterul* acestei locuiri, permanența și continuitatea ei nu pot fi puse la îndoială, situație cu atît mai demnă de semnalat, cu cît, potrivit unor observații repetate, locuirea din secolele X—XI este urmată, în linii generale, pe aceleași locuri, de alte atestări arheologice, datînd din secolele XII—XIII. Cum, însă, între condițiile de descoperire a urmelor materiale datînd din cele două perioade distincte, amintite mai sus, există deosebiri care nu țin de domeniul detaliului, credem că menționarea lor este obligatorie, deoarece nu este exclus ca, în viitor, semnificația lor să capete o consistență care ne scapă în momentul de față. În acest sens, considerăm că este de cel mai mare interes să atragem atenția asupra faptului că dacă materialele ceramice din secolele X—XI apar, de cele mai multe ori, într-un *strat de cultură* clar constituit (deși foarte subțire și discontinuu), materialele din secolele XII—XIII au apărut răslețite, fiind, cel puțin pentru moment, imposibil de pus în legătură cu un nivel de locuire, deosebit de cele următoare.

Revenind la materialul ceramic din secolele X—XI — dar fără să intrăm în detalii —, ne mulțumim să precizăm că este vorba de vase de tip borcan, cu umăr proeminent și buza arcuită și răsfrîntă în afară, lucrate dintr-o pastă de calitate destul de bună, în care se folosește, ca degresant, atît nisipul cu granulație mijlocie, cît și paie de

mică, ultimele într-o cantitate redusă. Judecată prin prisma formei — foarte sigur și simetric realizată, dat fiind că vasele au fost lucrate la roată — ca și a uniformității arderii (culoarea, roșie, este aceeași atît în miezul pereților cît și pe fețele acestora), această ceramică poate fi considerată de bună calitate și este, în orice caz, cu mult superioară unor descoperiri contemporane ei, făcute la Suceava sau la Vornicenii Mari¹², de exemplu. Această caracterizare poate fi menținută și dacă se are în vedere acuratețea acoperirii jumătății superioare și a umerilor acestor vase cu un decor constînd din linii orizontale alternînd cu benzi vălurite (suprapunerea parțială a acestora înregistrîndu-se în foarte puține cazuri).

În momentul de față, nu există nici un element de oarecare consistență, care să servească la încercarea de a stabili *tipul* de așezare în care ar putea fi înscrisă locuirea sireteană din secolele X—XI. Fără să fie exclusă eventualitatea ca urmele unor întărituri de epocă să fi fost distruse de lucrări mai tîrzii, întemeindu-ne numai pe observarea formei terenului în care s-au făcut descoperirile în discuție (terasa a doua a Siretului), ca și pe dimensiunile suprafeței în care a apărut ceramica în discuție, înclinăm să considerăm că era vorba de o *așezare deschisă*; cît despre *caracterul rural* al acestei așezări, *Horodiștea* din apropiere¹³ pare destul de puțin probabil să poată dovedi că, în secolele X—XI, zona Siretului era o zonă de așezări întărite, și aceasta cu atît mai mult cu cît, deseori, chiar *Horodiștea* amintită este investită cu atribute pe care nu le are.

Dacă descoperirile datînd din secolele X—XI provin, toate, din săpături sistematice, avînd, deci, asigurate condițiile de aflare stratigrafice, cu totul alta este situația descoperirilor datînd din secolele XII—XIII. În primul rînd, pentru puținele fragmente ceramice care pot fi atribuite acestei perioade și care au fost descoperite în diverse locuri din oraș¹⁴, lipsa unor condiții stratigrafice cît de cît satisfăcătoare nu poate fi decît în foarte mică măsură suplinită de încadrarea lor cronologică *prin comparație* cu descoperiri provenind din alte părți. Chiar dacă, de data aceasta, nu ceramica reprezintă categoria cea mai importantă de descoperiri din secolele XII—XIII, ci *engolpioanele*, această atît de importantă categorie de obiecte de cult, datele problemei nu se schimbă, deoarece nici unul din exemplarele cunoscute ca provenind de la Siret nu este rodul unei cercetări arheologice sistematice, ci provin din descoperiri întîmplătoare. În aceste împrejurări, sîntem obligați să ne mulțumim cu simpla constatare că circulația respectivelor engolpioane (situația găsindu-și analogii și la Suceava)¹⁵ este de neconceput fără admiterea implicită a unei populații creștine și ortodoxe, care să le fi purtat și vehiculat. De data aceasta, însă, în ciuda descoperirilor cantitativ modeste datînd din secolele XII—XIII, par să existe mai multe posibilități de încadrare a așezării siretene într-un anume tip, deoarece zona către care gravitează ele se află în imediata apropiere a unei suprafețe de teren, de dimensiuni restrînse, care prezintă urme de întărituri.

Situația în marginea de nord-est a orașului actual, această suprafață de teren (inaccesibilă cercetării arheologice, pînă în momentul de față, din cauză că este acoperită, în întregime, de unul din cimitirele evreiești ale Siretului) are dimensiuni foarte modeste (circa 40×25 m) și este mărginită de o vălurire, sigur artificială, care se observă și acum destul de bine, ridicîndu-se, față de terenul înconjurător, cu aproape 10—12 m. Fără să fie exclus ca această înălțime să fi sporit numai datorită unor amenajări, legate de constituirea tramei stradale a orașului pe această latură, este destul de probabil că, inițial,

¹² M. D. Matei, Em. I. Emandi, *Habitatul medieval rural din valea Moldovei și din bazinul Șomuzului Mare. Secolele XI—XVII*, București, 1982, p. 187, fig. 23.

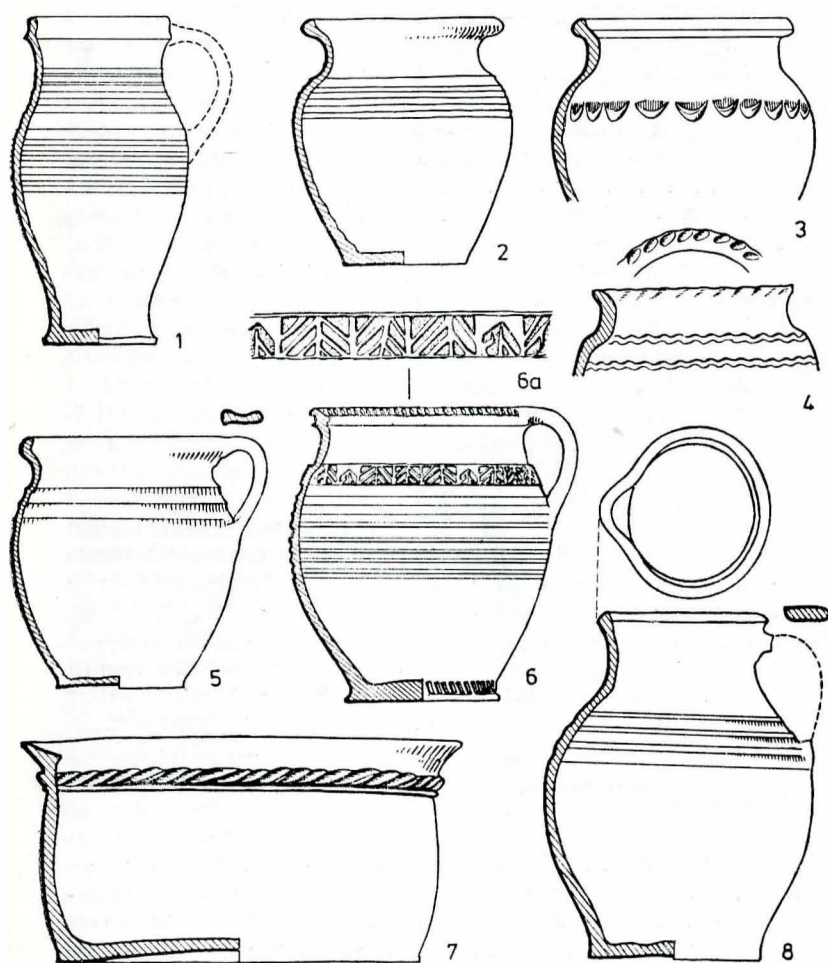
¹³ S. Reli, *op. cit.*, p. 10—14.

¹⁴ Descoperirile cele mai consistente s-au făcut în curtea bisericii Sf. Ioan Botezătorul, sub nivelul de locuire aparținînd secolului al XIV-lea, la partea superioară a humusului medieval, dar nu într-un nivel distinct, precum și fără alte posibilități de datare.

¹⁵ M. D. Matei, *op. cit.*

¹⁰ M. D. Matei, *Istoria orașului Suceava pînă la mijlocul secolului al XVI-lea* (sub tipar), Editura Academiei R. S. România.

¹¹ Materialele vor fi prezentate în raportul, mai cuprinzător, asupra săpăturilor din zonă, aflat în curs de alcătuire.

Planșa I. Ceramică din secolul al XIV-lea descoperită în vatra veche a orașului Siret (6a — ornamentul de pe vasul de la nr. 6)

înălțimea întăriturii să fi fost de circa 8—9 m, ceea ce înseamnă relativ mult pentru vremea arătată.

Indiferent, însă, de datele metrice invocate aici, al căror nivel aproximativ nu schimbă, în esență, semnificația amenajărilor în discuție, important rămâne faptul că, în secolele XII—XIII, pe locul actualului Siret este de admis existența unei mici așezări întărite, ceea ce a constituit un pas înainte, în evoluția așezării de aici.

Teritorial vorbind, această suprafață apărată de un val (a cărui structură interioară nu este încă cunoscută) și, foarte probabil, de un șanț aferent lui reprezintă foarte puțin, în comparație cu suprafața Siretului din secolul al XIV-lea (poate nici măcar a patra sau a cincea parte), iar sub raport topografic ea se situează în afara vetrei mai intens locuite a aceleiași așezări, din secolul al XIV-lea.

Existența unei așezări întărite cel puțin cu val, dacă nu și cu șanț adiacent, ridică, pentru studierea procesului de constituire a unei așezări urbane la Siret, câteva probleme care s-ar putea dovedi de un interes mult mai larg decât cel pe care l-ar putea avea, dacă s-ar restrânge discuția numai la istoria Siretului.

În primul rând, trebuie avută în vedere, în explicarea situației de la Siret, împrejurarea specială că așezarea în discuție a putut cunoaște o evoluție spre urbanizare ușor deosebită de cea a altor așezări est-carpătice contemporane ei, deosebire determinată de doi factori, în principal, și anume: situarea în imediata apropiere a unui curs de apă de importanța Siretului, contactele culturale și de altă natură ale locuitorilor ei cu alte zone geografice și arii culturale ce au fost sensibil favorizate de chiar poziția geografică amintită. Că aceasta a fost, încă din vechime, o realitate și nu numai o eventualitate foarte plauzibilă o dovedesc suficient de multe descoperiri, datînd de la începutul erei noastre și chiar anterioare lui, de certă proveniență pontică¹⁶, a căror vehiculare pînă în îndepărtatul Siret spune suficient de multe despre facilitatea cu care mărfuri și negustori puteau ajunge pînă aici, ca și despre

caracterul sistematic al unui asemenea circuit comercial și cultural.

În al doilea rând, trebuie avută în vedere vecinătatea Siretului cu teritorii locuite de populație veche rusească, teritorii pentru care așezările întărite de tipul horodiștilor au constituit una din caracteristicile fundamentale ale procesului de urbanizare. Manifestînd o „deschidere” certă către zonele culturale înconjurătoare — realitate confirmată și de istoria ulterioară a așezării — și avînd de jucat un rol economic în continuă creștere — nu numai pentru dezvoltarea zonei înconjurătoare dar și pentru un comerț de tranzit ce se înfiripa tot mai stăruitor — este foarte plauzibil ca așezarea de pe malul stîng al Siretului să se fi transformat, încă în cursul secolului al XIII-lea, într-un centru întărit, care echivala cu forma timpurie a devenirii sale urbane. Desigur, punctele de vedere exprimate mai sus țin, încă, de domeniul ipotezelor de lucru, dar în acceptarea sau în respingerea lor nu trebuie neglijat sporul de verosimilitate pe care li-l conferă tocmai realitățile locale, pe care le pot stabili tot cercetările arheologice, realități ce se pot atribui primei jumătăți a secolului al XIV-lea. Or, acestea prezintă aspecte calitative cu mult superioare celor întîlnite în alte centre urbane moldovenești contemporane, principalul lor merit fiind acela că dau cert caracterul urban al Siretului primei jumătăți a secolului amintit. Care sînt temeiurile arheologice ale aprecierilor de mai sus?

Folosind, în permanență, ca termen de comparație, fenomenul similar întregit la Suceava¹⁷, realitățile semnalate, în ultima vreme, la Iași¹⁸, putînd fi, în egală măsură, de un real interes, se cuvine remarcată tendința, foarte manifestă în Siretul primei jumătăți a secolului al XIV-lea, a concentrării locuirii, pe un teritoriu tot mai restrîns și mai bine delimitat. În comparație cu realitățile sugerate de caracterul dispersat al descoperirilor arheologice din perioada imediat anterioară, marea majoritate a materialelor și complexelor arheologice datînd din prima jumătate a secolului al XIV-lea se concentrează într-o suprafață cu diametrul de maximum 80—100 m, situată, în linii mari, în zona dintre spitalul orașenesc și, respectiv, biserica Sf. Ioan Botezătorul.

Arheologic vorbind, aici se înregistrează, pentru prima dată pe teritoriul Siretului medieval, *primul nivel consistent de locuire*, reprezentat de o depunere arheologică continuă, bogată în materiale arheologice, de care se leagă și cîteva construcții de locuit, de tip ușor adîncit, al căror nivel de săpare este tocmai cel amintit¹⁹. Construcțiile de locuit nu sînt, însă, și singurele complexe arheologice care materializează și, mai ales, fixează topografic zona cea mai veche a Siretului medieval, în afara acestora fiind de semnalat și urmele unor activități de reducere a minereului de fier.

Descoperite în mai multe locuri (curtea spitalului orașenesc, incinta actualii Expoziții permanente din oraș și zona din jurul bisericii cu hramul Sf. Ioan Botezătorul), aceste urme constau atît din numeroase lupe spongioase de metal, cît și, mai ales, din resturile unor mici cuptoare de redus minereu, dispuse fie în „baterii”, fie izolat²⁰. Chiar dacă lucrări succesive ulterioare

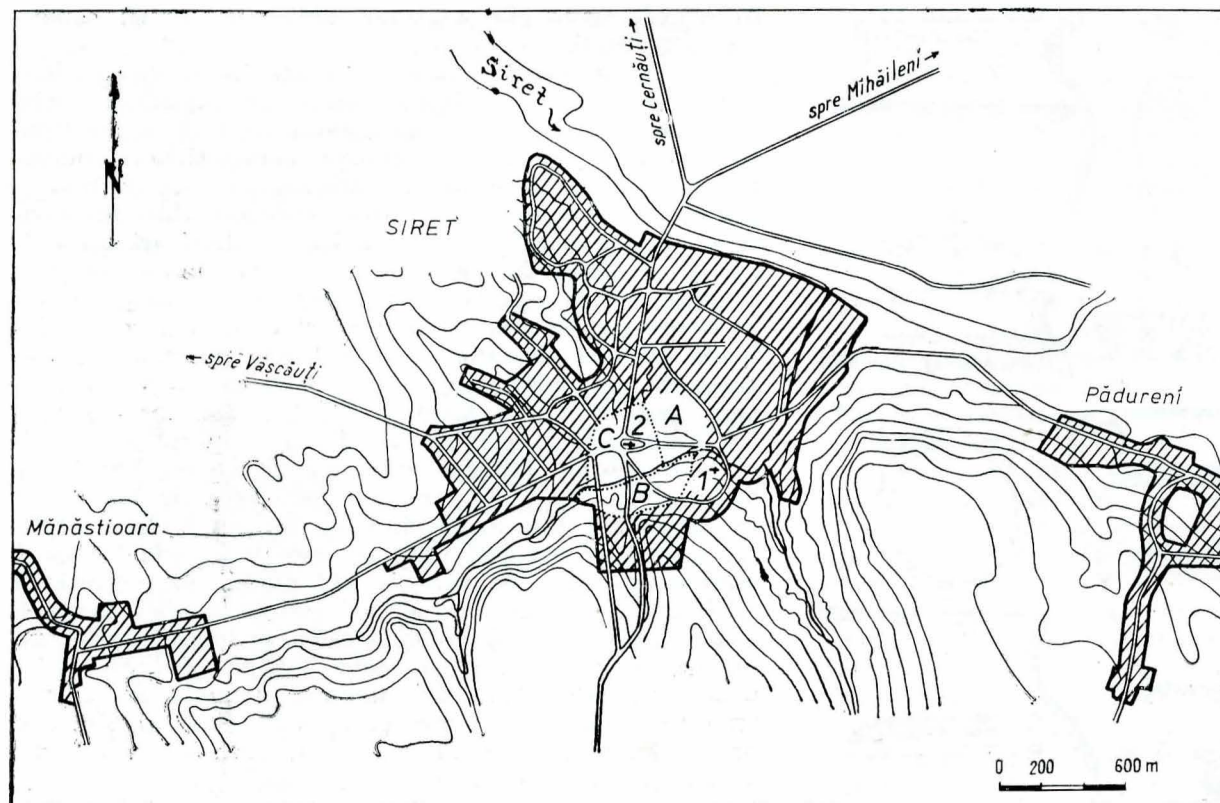
¹⁶ Este vorba, în principal, de fragmente de amfore grecești și, respectiv, de monede romane imperiale.

¹⁷ M. D. Matei, *Contribuții arheologice la istoria orașului Suceava*, București, 1963, p. 78.

¹⁸ Nicolae Pușcașu, Voica Pușcașu, *Mărturii de civilizație și urbanizare medievală descoperite în vatra istorică a Iașilor*, în „Revista muzeelor și monumentelor” — Monumente istorice și de artă, 2, 1983, p. 20—64 (cu multe rezerve față de încadrarea cronologică și interpretarea unor descoperiri).

¹⁹ Situațiile cele mai concludente s-au întîlnit în săpăturile practicate în curtea Expoziției permanente din oraș. Este vorba de două locuințe de dimensiuni destul de mari, care, însă, din motive obiective, nu au putut fi dezvelite integral. Oricum, era vorba de locuințe ale căror dimensiuni depășeau 4×5 m.

²⁰ În curtea bisericii Sf. Ioan Botezătorul, la sud de monument, au fost descoperite resturile a patru astfel de cuptoare, iar în suprafața înconjurătoare s-au găsit nu mai puțin de 11 lupe de metal, de dimensiuni diferite.

Planșa a II-a. Orașul actual Siret și principalele componente ale așezării medievale: 1 — Biserica cu hramul Sf. Treime; 2 — Biserica cu hramul Sf. Ioan Botezătorul; A — zona probabilă a locuirii întărite din secolele XII—XIII; B — nucleul sudic de locuire, din secolul al XIV-lea; C — nucleul nordic de locuire, din secolul al XIV-lea.

secolului al XIV-lea au distrus în totalitate aceste cuptoare (de la ele păstrându-se numai baza ușor alveolată și puternic arsă), faptul că în jurul lor se găsesc, de obicei, numeroase lupe de metal nu lasă loc nici unui dubiu în legătură cu destinația respectivelor amenajări. În plus, și faptul trebuie menționat ca foarte important, cel puțin în două cazuri (curtea spitalului orașenesc și, parțial, la sud de biserica Sf. Ioan Botezătorul), în imediata apropiere a resturilor unor astfel de cuptoare de redus minereu, pe suprafețe foarte bine delimitate (cu raza de 4—5 m), pământul avea o culoare roșcat-gălbui, datorită impregnării lui cu compuși feruginoși, rezultați din depozitarea, acolo, a unor cantități de minereu, care urma să intre în procesul tehnologic al reducerii.

Apropierea nemijlocită a unor construcții de locuit de cuptoarele de redus minereu, densitatea acestor locuințe și, în sfârșit, nivelul consistent de locuire constituie, după părerea noastră, tot atâtea argumente în sprijinul afirmației făcute mai sus, că în zona precizată de noi se poate localiza vatra veche a Siretului medieval. Ne grăbim, însă, să adăugăm că cercetările arheologice nu au reușit să răspundă definitiv la întrebarea dacă în afara acestei suprafețe — delimitată exclusiv pe cale arheologică — celui mai vechi nucleu al Siretului i-ar mai putea aparține și o altă concentrare de locuințe, situată în altă suprafață, eventual pe malul drept al pîrfului, care străbate acum orașul. Întrebarea pe care ne-o punem nu este nici cum gratuită ea fiind generată de descoperirea și a altor materiale arheologice, într-o zonă situată la sud-est de cea delimitată mai înainte, la o distanță, în linie dreaptă, de circa 150 m de prima. În plus, prezența bisericii cu hramul Sf. Treimi, cu mult în afara zonei de care ne-am ocupat înainte (distanța fiind, tot în linie dreaptă, mai mare de 300 m de nucleul pe care am încercat să-l delimităm prin complexe arheologice menționate) face și mai necesară întrebarea dacă nu cumva, cel puțin o vreme — și numai în prima etapă a existenței sale ca oraș — Siretul nu va fi fost format din cel puțin două nuclee, a căror constituire va fi fost dictată de factori diferiți.

Revenind la descoperirile arheologice făcute în primul nucleu menționat în paginile precedente, trebuie să facem o precizare, impusă de factura materialului ceramic, în primul rând. Indiferent dacă provine din stratul de cultură sau din locuințele cercetate arheologic prin săpături sistematice, materialul ceramic din prima

jumătate și de la mijlocul secolului al XIV-lea este dominat, numeric, de ceramica cenușie. Problema apartenenței etnice și a originii purtătorilor ei în Moldova a făcut obiectul unor cercetări suficient de atente și competente, pentru a nu mai fi nevoie de o reluare, aici, a discuției. Concluziile la care s-a ajuns în atribuirea acestei ceramici la început, în principal, pe baza descoperirilor de la Suceava²¹ și de la Roman²², iar mai târziu și prin studierea aceleiași categorii de descoperiri întâlnite la Siret²³ au fost ferme și unanime, amintirea lor aici fiind suficientă: ceramica cenușie a fost introdusă pe teritoriul Moldovei de către elementele de colonizare germane, a căror principală direcție de pătrundere în Moldova au fost regiunile nordice, în special Polonia²⁴. Chiar în condițiile în care nu s-a putut stabili un acord deplin între specialiști, atunci când s-a încercat explicarea rosturilor principale ale prezenței respectivelor elemente de colonizare în Moldova²⁵, etnia creatorilor și vehiculătorilor ceramicii cenușii nu a lăsat loc semnelor de întrebare.

Revenind la situația de la Siret, credem că nu există nici un motiv de a pune la îndoială faptul că ceramica cenușie este, și aici, de atribuit tot elementelor germane, iar în ceea ce privește anterioritatea cronologică a stabilirii lor aici, în raport cu momentul în care s-au așezat, alături de populația românească, la Suceava și, respectiv, la Roman, rezultatele cercetărilor făcute de Alexandru Rădulescu sînt suficient de concludente și pot fi acceptate fără rezerve²⁶.

²¹ M. D. Matei, *Die graue Keramik von Suceava und einige archäologische Probleme des 14. und 15. Jh. in der Moldau*, în „Dacia”, N.S., 6, 1962, p. 357—386.

²² L. Chițescu, *Ceramica ștampilată de la Roman și unele probleme în legătură cu purtătorii ei în Moldova*, în „Studii și cercetări de istorie veche”, 15, 1964, 3, p. 411—426.

²³ Alexandru Rădulescu, *Die Keramik von Siret (14. Jh.)*. Zur archäologischen Erforschung der moldavischen mittelalterlichen Stadt, în „Dacia”, N.S., 16, 1972, p. 225—242 (cf. mai ales, p. 226, fig. 1; p. 228, fig. 2; p. 230, fig. 3; p. 231, fig. 4).

²⁴ M. D. Matei, *loc. cit.*

²⁵ În timp ce M. D. Matei (*loc. cit.*) consideră că, la Suceava, ceramica cenușie a fost adusă de coloniști germani invitați de voievodul Petru I Mușatinul, în calitate de constructori ai cetăților de piatră, ridicate, aici, în ultimul sfert al secolului al XIV-lea, L. Chițescu (*loc. cit.*, p. 421) apreciază că purtătorii aceleiași ceramici se aflau, la Roman, în calitate de militari, membri ai garnizoanei cetății mușatine de lemn.

²⁶ Al. Rădulescu, *loc. cit.*

Ceramica cenușie de la Siret cunoaște aceleași forme sub care apare, în tot cursul secolului al XIV-lea, și în alte centre urbane din Moldova: cana cu toartă și cu gura circulară, cana cu toartă și cu gura trilobată, paharul, tigaia cu trei piciorușe și cu toartă tubulară și, în sfârșit, castronul²⁷. Pentru că tehnica de realizare (roata cu turație rapidă) și culoarea cenușie, relativ uniformă, sînt prea bine cunoscute pentru a nu mai fi nevoie să revenim asupra lor, ne vom mărgini să amintim aici numai faptul că ornamentarea acestei ceramici, deși folosește motivele, și ele bine cunoscute, ale „brăduțului“, și liniilor verticale întrerupte de un X sau de o cruce minuscule, prezintă particularitatea de a fi imprimate cu o acuratețe deplină, ceea ce nu face decât să ilustreze datarea mai timpurie a descoperirilor de la Siret; descoperirile similare de la Suceava sau de la Roman nu mai prezintă aceeași acuratețe a execuției, ceea ce ar putea fi interpretat drept semn al începutului procesului de decădere a producerii acestei ceramici, care, deși își va mai păstra încă o vreme caracterul său definitoriu, spre finele secolului al XIV-lea nu va mai apărea în formele sale „clasice“, contopindu-se, cu încetul, cu olăria locală.

Precizam mai înainte că în nucleul din zona spităului orășenesc, ceramica cenușie, cu caracteristicile rezumate aici, reprezintă marea majoritate a descoperirilor. Împreună cu ea a fost descoperită, însă, și o altă ceramică, despre a cărei factură locală și tradițională nu avem motive să ne îndoim, și tocmai deosebirile de forme, de realizare tehnică și de ornamentare oferă temeiurile certe ale distingerii ei de ceramica cenușie²⁸. În primul rînd, ceramica locală are un aspect poros, prezintă forme mai greoaie și este realizată cu mai puțină grijă pentru perfectă simetrie a profilului. În al doilea rînd, pentru ornamentare se folosește numai linia vălurită, simplă sau în benzi de trei sau patru linii.

O ceramică identică s-a descoperit și pe malul opus al pîrului, cel sudic, dar spre deosebire de nucleul de locuire despre care a fost vorba pînă acum, aici nu s-au mai descoperit complexe închise, materialele arheologice fiind aflate în strat, ceea ce, chiar dacă nu le diminuează importanța, limitează, totuși, posibilitățile încadrării lor cronologice exacte.

O problemă importantă rămîne, încă, sub un mare semn de întrebare. După cum se știe, în zona extremă sud-estică a orașului actual, se află biserica cu hramul Sf. Treimi, monument atribuit, în mod curent, mijlocului secolului al XIV-lea, dar dincolo de aceasta specialiștii nu au reușit să ajungă la o părere comună, pe linia unei încadrări mai exacte a lui²⁹. În discuția de față, acest ultim aspect nu este de o importanță specială, dar, în schimb, continuă să provoace nedumerire faptul că, pe o suprafață destul de întinsă, în jurul bisericii nu s-a descoperit nici cea mai vagă urmă de locuire din secolul al XIV-lea. Este drept că situația stratigrafică din suprafețele supuse cercetării arheologice atestă practicarea unor nivelări sau răzuiri succesive ale terenului, ceea ce a condus la dispariția nivelurilor arheologice de pînă în secolul al XVI-lea, dar cum nu este de presupus că toate construcțiile (de locuit sau cu altă destinație) din zona limitrofă bisericii erau de suprafață, oricît ar fi fost de radicală, răzuirea terenului nu putea conduce la dispariția și a urmelor unor construcții ușor adîncite, în eventualitatea că în jurul bisericii s-ar fi aflat astfel de construcții. În această situație, nu ne rămîne decât să admitem, ca foarte plauzibilă, existența unei zone locuite nu în imediata apropiere a bisericii, ci undeva spre vest-sud-vest de aceasta, adică tot în apropierea malului sudic al pîrului despre care a fost vorba, aici, de mai multe ori.

Cele expuse pînă aici constituie, dacă expresia este îngăduită, fapte pozitive, iar pe temeiul lor este posibilă o încercare, desigur nu fără unele fisuri, de conturare

a trăsăturilor esențiale ale Siretului primei jumătăți și mijlocului secolului al XIV-lea, cu perspectiva, chiar, ca acestea să rămînă valabile și pentru al treilea sfert al aceluiași secol. Prima și, poate, cea mai importantă încheiere de ordin istoric, la care conduc observațiile făcute, pînă acum, este aceea că, în cursul primei jumătăți și spre mijlocul secolului al XIV-lea, așezarea de la Siret prezenta particularitățile unui centru urban. Aprecierea aceasta se întemeiază pe mai multe fapte și observații, valabile nu numai pentru Siret, ci și pentru alte așezări al căror progres pe calea urbanizării a fost și este judecat în funcție de criterii similare, ținînd nu numai de tendința unei anumite structuri teritoriale, dar și de manifestarea unor activități productive specializate, specifice centrelor orășenești. În cazul Siretului, restrîngerea suprafeței zonei locuite și sporirea densității locuirii, într-o zonă încă de acum relativ bine determinată (care, este bine de amintit, a coincis, în linii mari, cu centrul și de mai tîrziu al orașului) nu fac decât să confirme justetea acestui criteriu, recunoscut ca atare și aplicat sistematic, în studierea procesului urbanizării unor așezări medievale (inclusiv în țările românești)³⁰. Datorită amintitei concentrări a locuirii într-un spațiu bine delimitat, devine obligatorie și o anumită comasare teritorială a activităților productive specializate, în Siret aceasta petrecîndu-se sensibil anterior momentului în care același fenomen se înregistrează, de pildă, în Suceava, ceea ce conduce la concluzia că în orașul de pe malul Siretului constituirea unui „cartier“ al meșteșugarilor este un fapt real, la mijlocul secolului al XIV-lea.

Cu alte prilejuri (și, foarte recent, în legătură cu Suceava, în mod special)³¹, în literatura românească de specialitate s-a atras atenția asupra faptului că apariția „cartierelor“ meșteșugărești poate fi considerată ca expresie sigură a gradului avansat de urbanizare a unei așezări, dispariția dispersării teritoriale a activităților specializate constituind dovada aplicării unor reglementări ferme, care vizează nu numai organizarea dar și, foarte probabil, supravegherea artizanatului local de către autoritățile orășenești³². Or, dacă în Siretul mijlocului secolului al XIV-lea această concentrare devenise și posibilă și necesară, înseamnă că, la acea dată, fuseseră depășite etapele de început ale activităților meșteșugărești, în sensul că acestea din urmă intraseră în rîndul activităților productive organizate ale orașului.

Întîmplare sau nu, descoperirea, la Siret, a unui număr destul de mare de dovezi ale practicării reducerii minereului și prelucrării metalelor — în timp ce resturi ale activității olarilor lipsesc cu desăvîrșire — situează acest oraș într-o poziție privilegiată în raport cu alte orașe moldovenești contemporane (excepții puține fiind considerate, pînă la un punct, Iași și Baia), în ceea ce privește ponderea deținută de metalurgia fierului, în cadrul activităților specifice urbane: Chiar dacă nu sînt motive să ne îndoim de faptul că, în oraș, se desfășurau și alte activități specifice specializate, credem că este, totuși, cazul să se atribuie metalurgiei fierului o pondere importantă în cadrul artizanatului urban din Siretul secolului al XIV-lea.

Ceva mai sus, atrăgeam atenția asupra faptului că existența unui al doilea nucleu de locuire în Siretul mijlocului secolului al XIV-lea este făcută foarte plauzibilă de descoperirile arheologice. Este locul acum să precizăm, însă, că densitatea locuirii pe malul sudic al pîrului care traversează orașul este sensibil mai slabă, dar faptul nu trebuie tratat ca absolut, deoarece terenul foarte înclinat din această zonă ar putea constitui o explicație a dispariției multor complexe sau urme arheologice, chiar în epoci mai apropiate de zilele noastre: pe de o parte, unghiul accentuat al pantei, iar pe de altă parte îm-

²⁷ Cf. supra, nota 23.

²⁸ În locuința nr. 1, descoperită în fața Expoziției permanente din Siret, se aflau trei astfel de vase, întregibile. Ele se găsesc, acum, în patrimoniul Muzeului județean din Suceava.

²⁹ Corina Nicolescu, în *Omagiu lui George Oprescu*, București, 1961, p. 373—394.

³⁰ M.D. Matei, *Istoria orașului Suceava pînă la mijlocul secolului al XVI-lea* (sub tipar).

³¹ *Ibidem*.

³² Cf. mai ales aprecierile lui O.L. Barkan, în „Recueils de la Société Jean Bodin“, 7, Bruxelles, 1955, p. 302, referitoare la limitarea libertății meșteșugarilor din orașele medievale europene de a exercita, necontrolați, activitățile lor.

prejurarea că zona în discuție este ocupată, în cea mai mare parte, de terenuri arabile (suprafețe întinse de grădini ale locuitorilor orașului), în care s-au practicat arături adânci, au facilitat spălarea terenului și, prin aceasta, dispariția foarte multor resturi arheologice. Tocmai de aceea, nu este cazul să ne grăbim cu formularea de concluzii ferme, întemeiate pe compararea densității de locuire în cele două nuclee, mulțumindu-ne, deci, doar cu semnalarea existenței lor. De ce, însă, două nuclee, la Siret?

Un răspuns ferm la această întrebare nu este ușor de dat. În primul rând, este de amintit că, în țările românești, cel puțin până în momentul de față, o situație similară nu este cunoscută, lipsind, deci, termenul de comparație. În al doilea rând, chiar dacă o explicație verosimilă a unei astfel de situații s-ar putea desprinde din realitățile de teren, ea nu trebuie să negligeze nici unul din cei doi factori majori potențiali și anume factorul geografic și, respectiv, factorul etnic. Să detaliem:

Cercetările de teren și observarea răspîndirii materialelor arheologice fac sigură dispunerea acestora din urmă pe ambele maluri ale pîrîului care traversează orașul actual și, desigur, vatra orașului medieval. În această situație, s-ar putea explica existența nucleelor amintite prin tendința firească a locuitorilor vechiului Siret de a face din cursul pîrîului amintit axa așezării urbane de aici.

Realitatea de la Siret pare să fi fost, însă, ceva mai complexă, condițiile geografice locale neexplicînd, după părerea noastră, numai ele, situația semnalată de observațiile arheologice. Aici trebuie luat în considerare și un alt factor, și anume cel etnic. Într-adevăr, dacă luăm drept criteriu de judecată raportul numeric dintre materialele arheologice de certă factură și tradiție locală și cele de origine nelocală, reprezentate de ceramica cenușie, atunci, nu există nici un dubiu că nucleul de locuire urbană de pe malul stîng (vestic) al pîrîului era dominat de o populație neromânească. Că aceasta era exclusiv sau numai majoritar germană — iar este o problemă, dar, în stadiul de acum al cercetărilor arheologice, este cu neputință de dat un răspuns categoric la întrebare, descoperirea — atît în nivelul de locuire, cît și în complexele închise — alături de ceramica germană, nu numai a numeroase fragmente ceramice locale, dar și a unei ceramici sigur armenesti constituind explicația acestei dificultăți. De aceea, credem că este pe deplin justificată reținerea noastră de a da un răspuns prea categoric, mulțumindu-ne cu afirmarea doar a preponderenței populației germane în nucleul de locuire amintit, din aceasta decurgînd, în mod firesc, și încheierea că al doilea nucleu locuit al Siretului, cel de pe malul opus al pîrîului, era rezervat populației locale.

Desigur, indiferent de gradul ridicat de verosimilitate a opiniei exprimate mai sus, ea rămîne, încă, cu un pronunțat caracter de ipoteză, și trebuie tratată ca atare. Pentru a diminua, însă, dubiile în legătură cu temeinicia ei, este potrivit să amintim că dispunerea în teren a celor mai vechi, două, monumente de cult cunoscute în Siret, și anume biserica ortodoxă, cu hramul Sf. Treimi, și, respectiv, biserica catolică, cu hramul Sf. Ioan Botezătorul (ridicată prin grija și stăruințele acelei fervente susținătoare a catolicismului, care a fost Margareta³³, mama primilor voievozi Mușatini ai Moldovei), nu și-ar găsi o explicație cît de cît plauzibilă decît tot în funcție de apartenența etnică majoră a locuitorilor celor două cartiere (nuclee) ale vechiului Siret: biserica Sf. Treime este situată în zona de pe malul drept al pîrîului (ea

trebuind să slujească nevoilor de cult ale populației românești), în timp ce biserica catolică a fost ridicată pe malul opus, în plin cartier locuit de elementele de colonizare germane.

Privită dintr-un anume unghi, situația de la Siret nu constituie o excepție, literatura de specialitate oferind, chiar pentru zonele est-europene, numeroase exemple similare. Într-adevăr, aproape fără excepție, în toate regiunile europene în care s-au stabilit — întemeind orașe sau numai în calitate de noi-veniți în orașe preexistente — coloniștii germani și-au constituit cartiere proprii (uneori chiar înconjurate cu întărituri), în care pătrunderea localnicilor era fie exclusă, fie drastic limitată³⁴. Aplicat cu asprime mai ales în regiunile în care elementele germane pătrundeau în numele prozelitismului religios sau în care erau invitați de autoritatea politică centrală, pe temeiul unor privilegii ample și înscrise în acte cu prevederi detaliate și respectate ferm, acest regim nu își găsește, însă, nici o confirmare pentru țările românești. Chiar dacă s-a făcut și în numele unor interese religioase, pătrunderea și așezarea elementelor germane de colonizare în țările românești extracarpătice au fost dictate, mai ales, de interese economice, iar atunci cînd s-a produs la chemarea autorității centrale (așa cum s-au petrecut lucrurile în timpul domniei lui Petru I Mușatinul), nu s-a păstrat nici un act privilegial, din care să reiasă că s-ar fi acordat coloniștilor drepturi sau autorități, care să îi opună pe aceștia locuitorilor țării. Privită prin această prismă, situația de la Siret prezintă trăsături calitativ deosebite de ceea ce se întîmplase în alte regiuni europene, aici neînregistrîndu-se nici *izgonirea* localnicilor din așezările în care ei locuiseră pînă la data colonizării, nici izolarea fermă a noilor veniți de populația locală, același regim pîrînd să se întîlnească și la Baia și la Suceava orașe care au cunoscut, de asemenea, conviețuirea românilor cu elemente germane de colonizare. Iar pentru a înlătura un eventual semn de întrebare ridicat de realitățile siretene, ne grăbim să adăugăm că dacă vechea locuire întărită de la Siret (despre care a fost vorba mai înainte) a fost abandonată la un moment dat, este foarte puțin probabil că aceasta s-a datorat altui motiv decît acela că ea devenise neîncăpătoare, pentru populația, în creștere, a orașului. Dovada o constituie chiar faptul că între această așezare și, respectiv, vatra intens locuită a orașului de mai tîrziu este o distanță ceva mai mare de 100 m, nucleul vechiului oraș ocupînd, însă, o poziție mai avantajoasă, pe un teren mai ridicat decît cel în care se aflase așezarea din secolele XII–XIII.

La capătul acestei expunerii care este, după știința noastră, prima încercare făcută în istoriografia românească de stabilire a cadrului cronologic și a trăsăturilor generale ale procesului formării orașului medieval Siret, sînt și posibile și necesare cîteva încheieri de ordin istorico-arheologic, care trebuie, însă, formulate cu o atenție particulară în ceea ce privește nuanțările.

1. Pe temeiul datelor oferite de cercetările arheologice, este posibil să se afirme că orașul medieval Siret s-a format în cursul unui proces istoric de durată, în lungul căruia acumulările de ordin cantitativ au fost însoțite de schimbări calitative, petrecute mai ales în domeniile vieții economice, sociale și, poate, chiar politice a așezării. Existența unui nivel de locuire cert, datînd din secolele X–XI, a fost probată, pe cale arheologică, chiar în cuprinsul vetrei vechi a viitorului oraș medieval, asupra caracterului rural al locuirii din epoca amintită neexistînd nici un dubiu, tot așa cum de

³³ Conținutul actului din 1 mai 1384 și forma explicită în care voievodul Petru I vorbește despre sprijinul acordat de către mama sa, Doamna Margareta, călugărilor dominicani, ca și hotărîrea acesteia de a-și alege loc de îngropare chiar în biserica fraților predicatori, din Siret, de construirea căreia s-a și îngrijit personal, sînt suficient de concludente în sensul arătat (*Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, ed. M. Costăchescu, 1, p. 4–6; cf. și Ștefan Pascu, *Contribuții documentare la istoria românilor în secolele XIII și XIV*, Sibiu, 1944, p. 40 și urm.). Pentru problemele așezării ordinilor călugărești în mediul rural, cf. extrem de interesantul studiu al lui Jacques Le Goff, *Ordres mendiants et urbanisation dans la France médiévale*, în *Annales E.S.C.*, 4, 1970.

³⁴ Această realitate a fost cunoscută, în formele ei cele mai severe, de orașele poloneze, dar istoriografia poloneză o apreciază în chip foarte diferit (Numai cu titlu de exemplu, cf. E. Ruthkovski, *Ekonomiczna historia Polski* — traducere din limba polonă — Moscova, 1953; A. Gieysztor, *La ville slave du Haut Moyen-Âge centre de production artisanale, de rayonnement commercial*, în „Ergon“, 3, 1962, p. 287 și urm.; F. Graus, K. Bosl; F. Seibt, M. M. Postan, A. Gieysztor, *Eastern and Western Europe in the Middle Ages*, Londra, 1970).

domeniul aceleiași certitudini rămâne și caracterul autohton, românesc, al locuitorilor așezării;

2. Pe fondul locuirii neîntrerupte și în secolele XII—XIII este de observat faptul că, în această perioadă, apare o formă calitativ nouă de organizare a așezării propriu-zise, în sensul că locuirea diseminată din perioada precedentă este înlocuită cu una *concentrată*, proces istoric materializat prin existența unei așezări întărite cu val și, foarte probabil, cu șanț de apărare. Imprejurarea că în cuprinsul acestei așezări fortificate nu s-au putut practica săpături arheologice ne împiedică să facem aprecieri de vreun fel în legătură cu structura internă a ei, dar faptul că, în cursul unor lucrări de construcție, care au afectat parțial suprafața așezării, au fost descoperite atât materiale ceramice, cât și obiecte de metal și, mai ales, un egolpion din bronz, toate datînd din secolele arătate, nu pune sub semnul întrebării încadrarea cronologică a așezării;

3. Un izvor scris (extern), care situează, în anul 1340, martiriul a doi călugări franciscani în așezarea de pe malul Siretului, precum și existența unui nivel de locuire datînd din prima jumătate a secolului al XIV-lea se confirmă reciproc, pe linia atestării unei locuri anume în această vreme, tocmai în zona care a constituit, în tot cursul evului mediu, centrul orașului Siret. În această zonă, locuirea avea un aspect compact, descoperirea unui număr concludent de locuințe, ca și a unor urme foarte bogate și diverse ale activității de reducere a minereului de fier și a prelucrării metalului făcînd dovada că ne aflăm în prezența unui cartier dens populat, cu pronunțat caracter meșteșugăresc.

Dacă prima jumătate a secolului al XIV-lea poate fi considerată ca o a treia etapă în evoluția așezării de la Siret, este locul să precizăm că anume atunci s-a produs stabilirea primelor elemente de colonizare germane în această așezare de indiscutabil caracter local. Chiar dacă nu va fi fost lipsită, la un moment dat, de anume sensuri și scopuri misionare, pătrunderea elementelor germane în zona de nord a Moldovei, în general, și la Siret, în special, se poate considera că a fost dictată, în principal, de interese economice, așezarea aflîndu-se pe un

drum comercial de importanță internațională, care lega centrul și nordul Europei de zonele nord-pontice.

Potrivit unei practici larg răspîndite în toate zonele în care s-au stabilit prin colonizare, noii veniți în Siret s-au stabilit într-un nucleu de locuire compact, în care constituiau cel puțin populația majoritară, în timp ce locuitorii români ai orașului se concentraseră într-un al doilea nucleu. Deși nu pot fi considerați ca *intemeietori* ai așezării de la Siret, este sigur că coloniștii germani stabiliți aici au căpătat, cu timpul, o poziție puternică în viața orașului, cu atât mai mult cu cît s-au bucurat de un sprijin substanțial chiar din partea Doamnei Margareta, mama primilor voievozi Mușatini ai Moldovei. A-cordată, de drept, călugărilor dominicani din Siret, acest sprijin nu se restrîngea, de fapt, la aceștia, comunitatea catolică din Siret bucurîndu-se de o situație privilegiată încă din timpul domniei voievodului Lațcu, cel care crezuse, la un moment dat, că își poate consolida poziția internă și externă prin încercarea de a trece, el însuși, la catolicism³⁵. De altfel, chiar durată scurtă a șederii în Siret a voievodului Petru I Mușatinul și mutarea „capitalei” țării la Suceava are, între altele, și semnificația hotărîrii cu care voievozii ortodocși ai Moldovei au căutat să iasă de sub influența mediului catolic și catolicizant din Siret, ceea ce ajută mult la aprecierea cu obiectivitate a poziției solide ocupate de elementele străine, de aici, în viața orașului și, pentru scurtă vreme, a țării.

³⁵ Arătîndu-se sensibil față de dorința voievodului moldovean de a trece la catolicism, el și poporul său (deși este desul de îndoielnic că moldovenii arătau vreun interes pentru o astfel de convertire), Papa Urban V insistă și asupra cererii lui Lațcu de a se ridica orașul Siret la rangul de „civitas”, adică de scaun episcopal, precizînd că orașul era foarte populat (Hurmuzaki, I₂, p. 160). Această ultimă precizare pare să fi fost foarte importantă pentru pontiful roman, deoarece se știe că înființarea de episcopii într-un centru urban era condiționată, printre alte argumente majore, și de numărul locuitorilor respectivului oraș (cf. Renée Doehaerd, *Le Haut Moyen-Âge occidental. Économies et sociétés*, Paris, 1971, p. 128—129), realitate care, pentru discuția de față capătă o semnificație aparte, Siretul pîrînd să îndeplinească condiția de a fi bine populat (bine înțeles că nu numai populația catolică intra în discuție).

SUMMARY

Romanian and foreign experts, who dealt especially or only tangentially with the history of the Siret town, assert without any exception its previousness, in relation with the moment when the independent feudal state of Moldavia was founded. This opinion has been based so far only on a restricted number of sources; these being only in a written form have been differently interpreted and dated.

Archeological researches yet, have opened broad prospects for a better knowledge of the Siret town beginnings, and thanks to them one can express now some new points of view, even if a couple of them have only a hypothetical character. At present, one can state that within the Siret town, there is a certain attestation of residing in the 10th, 11th and particularly in the 12th and 13th centuries, the latter ones seeming to be connected with a fortification of limited size.

Significant archeological discoveries (complexes and remains of specialized artisan activities, as well as remains of dwellings), allow us to consider that the Siret settlement in the

first half of the 14th century had an urban character; the first ethnical non-local presences (dominantly German) in the Romanian settlement of Siret may be also included in this period.

On the topographical structure plan concerning the old precincts of Siret, archeological discoveries have also made possible to suggest the existence of two relatively distinct centres of residing within the framework of the city, in whose explaining one must look for the ethnical composition of their inhabitants: on the left (northern) bank of the river which crosses the town there is the centre in which alien elements prevailed, while on the opposite bank of the same river, the Romanian population held the overwhelming preponderance. This reality, met in numerous European towns, seems to be also confirmed by the fact that each of the two centres had its own edifice for cult: the Catholic church with its patron John the Baptizer — raised thanks to princess Margareta, the wife of voievode Petru I Mușat, a fervent adept of catholicism in Moldavia, and, respectively, the Orthodox church, with its patron — Saint Trinity, no doubt, chronologically previous to the catholic one, mentioned above.